

PRESSUPOSTOS GENERALITAT 2012

Notes sobre els aspectes més rellevants

1.- Pressupostos

Els Pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2012 accentuen el comportament clarament restrictiu i anticíclic en relació amb el conjunt de l'economia, amb una reducció del -5,9% que s'afegeix a la reducció del -2% dels pressupostos del 2011, una xifra que contrasta amb la previsió d'increment del PIB nominal, que és del 2,3%. Els Pressupostos del 2012 inclouen 3 noves entitats i en suprimeixen 15 en relació amb els del 2011.

Aquesta reducció pressupostària contrasta amb el creixement mitjà dels anys 2005-2010, en què la taxa de creixement anual acumulativa ha estat del 7,6%¹.

Els Pressupostos del 2012 tenen un volum global de 37.024,5 milions d'€, un valor pràcticament igual al de fa 3 anys, l'any 2009.

2.- Es redueixen els ingressos totals per una menor apel·lació a l'endeutament si bé incrementen els ingressos no financers, principalment per les majors transferències del model de finançament autonòmic i per l'increment impositiu.

La reducció prevista en els ingressos de tot el sector públic de la Generalitat, del -5,9%, 2.329,5 milions d'€ menys que el 2011, és el resultat per un costat de la necessitat d'uns menors ingressos financers, derivats de l'endeutament i de la venda d'actius financers², que es redueixen el 31%, 4.083,1 milions d'€ menys que el 2011, fins assolir els 9.087,1 milions d'€, i per una altra, del menor increment dels ingressos no financers³ que augmenten el 6,7%, 1.753,5 milions d'€ més que el 2011 fins a una xifra de 27.936,6 milions d'€.

La important caiguda dels ingressos financers és conseqüència de la necessitat d'un menor endeutament, tant pel menor volum d'amortitzacions de deute que hi ha previstes pel 2012 en relació al 2011, derivat del calendari d'amortitzacions, i que es preveu que siguin per un valor de 3.493,9 milions d'€, un 35,6% menys que el 2011, com per la menor necessitat d'ingressos associada al menor dèficit previst en els pressupostos del 2012. L'endeutament net es preveu que sigui de 4.262,1 milions d'€, un 36,6% inferior que el 2011.

¹ L'anàlisi es fa comparant els pressupostos aprovats pel 2009 amb els pressupostos del 2010. Si la comparació es fa amb els pressupostos liquidats pel 2009 les xifres de creixement serien menors.

² Ingressos associats als capítols 8 i 9 dels pressupostos.

³ Ingressos associats als capítols 1,2,3,4,5, 6, i 7 dels pressupostos.

L'increment d'ingressos no financers respon als majors recursos pressupostats, en relació amb el 2011, derivats del model de finançament autonòmic, que en conjunt augmenten el 9,6%, 1.688,1 milions d'€ més que el 2011 per un total de 19.332,5 milions d'€, i en menor mesura per l'efecte de la introducció per part del Govern de la Generalitat de dos nous tributs pel 2012, l'impost sobre estades en allotjament turístics, i la taxa per expedició de recepta farmacèutica o producte sanitari, pels quals hi ha pressupostats 100 milions d'€ de recaptació respectivament; de l'augment en la recaptació de 91,7 milions d'€ en el cànon de l'aigua, amb un creixement del 26,6%, dels quals 40,5 milions proven dels usos domèstics, i 35 milions dels usos industrials; i de l'increment en 12,5 milions d'€ de la resta de taxes de la Generalitat, que significa un augment del 21,5% dels ingressos per taxes. Aquest darrer augment és el resultat d'un increment general del 14% per les taxes de quantia fixa, i dels augments o noves taxes introduïdes per la llei de mesures financeres que acompanya els pressupostos. També és de destacar l'increment en els ingressos en 21 milions d'€ en el Consorci Autoritat Transport Metropolità per la prestació de serveis derivat de l'increment de preus del transport públic. Una part d'aquests increments es veu compensada per la reducció de 54,3 milions d'€ menys que el 2011 de la recaptació en la tributació sobre el joc.

L'augment dels recursos del model de finançament autonòmic és el resultat per una part de l'increment en 1.345 milions d'€ dels ingressos derivats de les transferències de l'Estat –principalment com a conseqüència de la liquidació dels recursos previstos en el model per l'exercici 2010- i per un altre de l'increment net dels tributs cedits en 343 milions d'€. Així té lloc un augment en la previsió de recaptació en IVA, amb un increment de 680,6 milions d'€, associada a una previsió de recuperació modesta del consum; un augment, de 109,6 milions d'€, en la previsió de recaptació del l'impost sobre vendes minoristes de determinats hidrocarburs; i un augment de 240,4 milions d'€ en l'impost sobre el patrimoni -aquest darrer restablert recentment pel Govern central⁴ de forma temporal pels exercicis 2011 i 2012 i amb un mínim exempt per contribuent de 700.000€ establert també a nivell estatal-. Aquests dos darrers, com a conseqüència de les mesures de la segona fase del pla d'ajustament que el Govern aplicarà a partir del 2012.

Part d'aquest increment queda compensat per la previsió d'una menor recaptació que el 2011 en la resta de tributs cedits principalment com a conseqüència de la reducció en 91 milions d'€ en l'impost de Successions i Donacions; 391,8 milions d'€ menys en IRPF per les menors previsions de recaptació que ha fet el govern Central⁵, aquesta previsió no contempla l'augment recentment aprovat pel Govern central en els tipus impositius de l'IRPF; 65,6 milions d'€ menys en l'impost sobre actes jurídics documentats i transmissions patrimonials; 96 milions d'€ menys en

⁴ Reial decret llei 13/2011 que restableix l'impost amb caràcter temporal (per als exercicis 2011 i 2012).

⁵ Aquest import inclou, a l'igual que en els pressupostos per al 2011, el rendiment addicional derivat de la creació de dos nous trams en la part autonòmica de l'IRPF per a les rendes més altes aprovat per la Llei 24/2010, del 22 de juliol, d'aprovació de l'escala autonòmica de l'impost sobre la renda de les persones físiques.

l'impost especial sobre labors del tabac; i 13,7 milions d'€ menys en l'impost especial sobre hidrocarburs.

Cal tenir en compte que l'augment dels ingressos del model de finançament podria ser encara més gran si en els pressupostos del 2012 s'haguessin comptabilitzat per una part els prop de 1.500 milions d'€ que es correspondrien amb la bestreta que el Govern Central podria fer a compte de la liquidació, d'aquí a dos anys, del fons de competitivitat, transferència que no està comptabilitzada en els pressupostos aprovats pel 2011, i per una altra l'increment aprovat pel Govern central en l'IRPF pel qual s'estima un increment de la recaptació de 5.350 milions d'€ pel conjunt de l'Estat.

Tenint en compte el conjunt de tributs del sector públic de la Generalitat, els propis i els cedits derivats del model de finançament autonòmic, tots els increments de figures tributàries, excepte els 240 milions d'€ associats a l'Impost sobre el patrimoni, són conseqüència d'impostos indirectes, i en menor mesura de taxes.

3.- Reducció global de la despesa

La reducció global del -5,9% de la despesa, 2.329,5 milions d'€ menys que pel 2011, és el resultat de dos elements diferenciats:

(a) per una part hi ha una important reducció de la despesa associada a l'amortització de l'endeutament del Sector Públic de la Generalitat (capítol 9 dels pressupostos) com a conseqüència, principalment, del calendari d'amortitzacions tant del deute públic com dels préstecs obtinguts del sector privat que es van concentrar en l'exercici 2011, i que es redueix el 35,6%, 1.930,6 milions d'€ menys que en els pressupostos aprovats pel 2011, fins assolir els 5.750,8 milions d'€.

(b) per una altra part, la reducció de les despeses de funcionament -associades a la remuneració de personal, compra de béns i serveis i transferències corrents- i a les despeses d'inversió (capítols 1 a 7, sense el 3 i el 5, dels pressupostos), que en conjunt es redueixen el 5,2%, 1.579,2 milions d'€ menys que els pressupostos aprovats pel 2011, fins assolir els 28.580,05 milions d'€.

Paral·lelament a aquestes dues importants reduccions de la despesa contrasten per una part, l'increment del 30,7% de la despesa financera (capítol 3 dels pressupostos) associada als serveis financers del deute acumulat (interessos, comissions bancàries, etc...) fins assolir la quantitat de 2.443,6 milions d'€; i per una altra, l'increment del 21,2% del capítol 8 dels pressupostos, principalment com a conseqüència de l'augment en la concessió de préstecs i constitució de dipòsits i fiances per part de la Generalitat, i que en conjunt significa una despesa de 2.256,9 milions d'€.

En conjunt la despesa no financera, component més important de la despesa que inclou les despeses de funcionament, transferències corrents i inversions, es redueix el -2,5%.

Dins de la despesa no financera, les despeses corrents⁶, de 28.791,3 milions d'€, es redueixen l'1,0% respecte del 2011. Dins d'aquest grup, només incrementen el pagament d'interessos associats a l'endeutament, amb un augment del 30,7%, fins a 2.443,6 milions d'€; les despeses de lloguers i cànon, amb augment del 10,1%, fins a 636,1 milions d'€; les transferències corrents a empreses privades, amb un increment del 31,3%, fins a 352,7 milions d'€; i el fons de contingència, amb un augment del 541%, fins a 250 milions d'€. Mentre que les despeses de capital (la despesa d'inversió) es redueixen, per tercer any consecutiu, el -16,5% i sumen 2.482,4 milions d'euros.

La despesa de personal es redueix el -1,0%, 100,9 milions d'€ menys que el 2011, principalment com a conseqüència de l'eliminació de les retribucions vinculades a la productivitat, 85,7 milions d'€ que es deixaran de percebre, i en menor mesura per la reducció en termes nets del -0,4% de la dotació de places, 831 places menys que el 2011, amb un efecte aproximat de 29 milions d'€ menys de despesa.

Així, la retribució per ocupat mitjana es redueix el -0,7% com a conseqüència de l'efecte de l'eliminació de les retribucions vinculades a la productivitat. Cal tenir en compte, a més, que està encara per veure l'impacte que puguin tenir en les remuneracions les negociacions del Govern amb les organitzacions sindicals previstes en la llei de pressupostos.

Pel que fa a la reducció de places, en termes nets, 26 es corresponen amb places d'alts càrrecs, altre personal directiu i eventual, 148 a places de funcionaris i 643 a places de personal laboral i altres. Entre aquestes places les de l'agrupació de salut (l'ICS, Catsalut i l'ICASS...) tenen una reducció de 417 places pressupostades. Cal a més tenir en compte que en l'àmbit de la salut s'han incorporat 3 noves entitats en els pressupostos⁷, que signifiquen 1.269 places noves, mentre que s'han suprimit 9 entitats existents, que significa una reducció de 1.686 places en relació amb els pressupostos del 2011.

Finalment, la despesa en transferències corrents, concepte que inclou la despesa en prestacions, ajudes i subvencions corrents, es redueix el 6,6%, 608,9 milions d'€ menys que el 2011. Dins d'aquesta partida la reducció més important és la de transferències a les famílies i institucions sense finalitat de lucre, que disminueix el 13,8%, 561,8 milions d'€ menys que el 2011, fins als 3.519,9 milions d'€.

⁶ Les despeses corrents incorporen la remuneració del personal, la compra de béns i serveis, la despesa d'interessos, i les transferències corrents fetes pel Sector Públic de la Generalitat (prestacions, ajudes, subvencions, etc...).

⁷ L'Agència de Salut Pública de Catalunya, l'Agrupació Europea de Cooperació Territorial Hospital de la Cerdanya, i la Fundació Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

4.- Es segueixen reduint les inversions públiques

Es constata aquest any una continuada reducció de les inversions públiques que es situen en 2.482,4 milions d'euros, un 16,5% menys que l'any anterior. A això cal afegir les inversions realitzades fora del Pressupost (sistemes específics de finançament), que són de 647,2 milions d'euros amb diverses fórmules de finançament: el 74,3% són concessions a través d'explotacions, el 19,8% a través de pagaments ajornats o mètode alemany, i el 5,9% a través de drets de superfície. Així la inversió de tot el sector públic de la Generalitat, un cop sumada la inversió dels sistemes específics, és per l'any 2012 de 3.129,5 milions d'euros, un 19,8% inferior a les de l'exercici anterior.

Els sistemes específics de finançament són una via per a reduir el dèficit públic traient fora dels Pressupostos despeses d'inversió.

5.- La despesa social es redueix i disminueix el seu pes en el conjunt dels pressupostos

La despesa social -que engloba la despesa en Protecció i promoció social, i en la Producció de béns públics de caràcter social⁸-, es redueix globalment un 6,2%, una quantitat que està per sobre de la reducció mitjana dels pressupostos, fins arribar als 17.817,6 milions d'€. D'aquesta forma redueix el seu pes, amb una reducció del 48,3% al 48,1%, sobre el total.

Cal tenir en compte que només les polítiques de Salut i Ensenyament sumen ja el 38,7% del total dels Pressupostos, la qual cosa respon a la tipologia de les competències transferides. Aquestes dues despeses han anat perdent pes de manera sistemàtica des de l'any 2006 quan significaven el 43,6% de tota la despesa.

6.- Unes previsions d'ocupació que no es corresponen amb l'evolució de l'economia mentre que es redueix el pressupost de les polítiques actives

Es preveu que l'any 2012 es crearan 6.200 nous llocs de treball (equivalents a temps de treball complet) en el conjunt de l'economia catalana. Això representa un increment del 0,2% de l'ocupació. Aquest increment no compensa la destrucció de 259.300 i 64.100, i 22.000 llocs de treball (equivalents a temps de treball complet) dels anys 2009, 2010, i 2011 respectivament. En tot cas, l'evolució recent dels indicadors d'evolució econòmica, entre ells el propi caràcter restrictiu d'aquests pressupostos, situen aquesta previsió d'increment de l'ocupació com a poc realista.

En aquests context, la política de Foment de l'ocupació redefineix el seu perímetre d'actuació respecte dels pressupostos del 2011 i anteriors, i inclou el conjunt de

⁸ La despesa en Protecció social engloba els programes de despesa de Protecció social, Promoció social, i Foment de l'ocupació, mentre que la despesa en la Producció de béns públics de caràcter social engloba els programes de despesa de Salut, Educació, Habitatge i altres actuacions urbanes, Cultura, Llengua Catalana, Consum i Esports.

programes, mesures i actuacions que tenen per objecte millorar l'ocupabilitat de les persones aturades i treballadores. Les despeses d'aquesta política passen d'estructurar-se en sis programes a tres, el programa d'Ocupabilitat, el programa d'Igualtat, qualitat i integració laboral, i el programa de Formació professional agrària i pesquera⁹, la qual cosa a impossible la comparació d'algunes de les actuacions en aquest àmbit.

Els Pressupostos destinen 644,4 milions d'euros al Foment de l'ocupació, un 2,1% menys que el 2011.

El programa d'Ocupabilitat, que té com a finalitat de la seva despesa millorar les competències professionals de les persones treballadores (ocupades i desocupades) per tal d'incrementar l'índex d'ocupació i d'ocupabilitat de Catalunya i contribuir d'aquesta forma a millorar la competitivitat de les empreses amb centre de treball a Catalunya, redueix la seva despesa un 0,8%. No sembla lògica aquesta reducció en un programa que engloba com a mínim els objectius associats als anteriors programes d'Assessorament i intermediació ocupacional, de Promoció de l'ocupació, i de Qualificació professional.

Pel que fa al programa d'Igualtat, qualitat i integració laboral, que té l'objectiu de garantir la igualtat d'oportunitats de determinats col·lectius (dones, persones discapacitades, persones immigrades extracomunitàries, persones amb risc d'exclusió social i joves) que per diferents motius tenen dificultats d'integració en el mercat laboral o ho fan en pitjors condicions salarials, la despesa es redueix en un 4,7%.

En relació als objectius estratègics i operatius d'aquest darrer programa, concretament en desenvolupar polítiques d'ocupació que donin resposta a les necessitats socials i econòmiques d'aquells col·lectius amb especial vulnerabilitat o especials dificultats cal tenir present que:

- el 2011 es volia garantir que més de 35.000 famílies perceptores de la RMI ho seguissin fent de manera eficaç i eficient. El mateix objectiu per al 2012 busca que només 18.000 famílies percebin mensualment la RMI de manera eficaç i eficient. Per tant, es produeix una reducció de l'objectiu d'atenció en 17.000 famílies.
- es manté el nombre de persones treballadores en procés d'inserció a les empreses d'inserció de Catalunya.
- s'incrementa en 9.500 les actuacions d'inserció laboral adreçades a les persones destinatàries de la RMI, es passa de 8.500 al 2011 a 18.000 al 2012.
- el 2012 està previst que es realitzin 650 inspeccions per revisar el compliment de la quota de reserva del 2% de persones amb discapacitat.

⁹ Fins els pressupostos del 2011 la política de foment de l'ocupació s'estructurava en sis programes: programa d'Assessorament i intermediació ocupacional, programa de Promoció de l'ocupació, programa de Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació, programa de Qualificació professional, programa de Formació professional agrària i pesquera, i programa de Relacions laborals, condicions de treball i riscos.

- s'incrementarà en gairebé 1.000 persones amb discapacitat les contractades a través de Centres Especials de Treball (CET), es passarà de 11.890 a 12.800 al 2012. Si bé es congelen els pressupostos en transferències (corrents de capital) destinades a CET, en 52,3 milions d'euros.

Per tant, la despesa en subvenció salarial per a contractació a CET com la vinculada al programa de la RMI són dues de les partides que més van augmentar l'any 2011, per diferents motius, tot i que ambdós derivats de la situació de crisi econòmica. El nombre de sol·licituds, i de beneficiaris de la RMI es va multiplicar com a conseqüència de que la RMI és el darrer recurs econòmic per qui ha perdut la feina i no disposa d'ingressos alternatius. Per la seva banda, la pèrdua d'ocupació i els avantatges fiscals, de costos laborals (salarials i de Seguretat Social) que la creació de llocs de treball a CET suposa, ha fet que es disparés el nombre de nous contractes de treball protegit.

La voluntat del Govern de la Generalitat, tal i com el projecte de pressupostos evidencia, és reduir al màxim la despesa en aquests dos programes, demostrant, un cop més, la seva manca de sensibilitat social.

En relació a la Renda Mínima d'Inserció, considerem que la reducció de 35.000 a 18.000 famílies perceptores de la RMI no respon a la necessitat creixent de prestacions assistencials per manca de recursos econòmics que pateixen milers de persones al nostre país.

El fet de que la modificació legislativa d'agost de 2011 de la RMI permeti no admetre a tràmit les sol·licituds de RMI en cas d'esgotament de la dotació pressupostària possibilita el Govern preveure pressupostos inferiors als que, suposadament, seran necessaris, sense tenir en compte la situació de necessitat en la que romandran les persones que no hagin pogut ésser admeses al programa.

De fet, els pressupostos pel 2012 preveuen una despesa de 100 milions d'€ en el programa de RMI, que significa una reducció del 22,8% en relació als pressupostos del 2011.

Pel que fa al CET, es preveu l'increment del nombre de contractes en CET (per la persistència de les causes que han motivat el seu increment) i perquè la Generalitat no té competència normativa per a poder modificar les condicions d'accés als mateixos (no pot variar el percentatge de discapacitat, ni modular la subvenció en funció del tipus o el grau de discapacitat...).

Per altra banda, és positiu que es prevegin inspeccions per a revisar el compliment del 2% de quota de reserva, però caldria un major esforç sancionador per a fer efectiu el control.

Finalment, el programa de Formació professional agrària i pesquera redueix la seva despesa un 18,1% respecte del 2011.

7.- La despesa en Salut es redueix per sobre de la mitjana

La despesa en Salut, de 8.861,9 milions d'€, es redueix un 7,2%, i segueix perdent pes relatiu sobre el conjunt dels pressupostos, fins al 23,9%, quan l'any 2008 era del 26,2%. A aquesta reducció cal afegir l'increment de preus del 2011, al voltant del 3%, i que fa que la baixada real del poder de compra del sistema sanitari català sigui superior al 10%. Es tracta, per tant, d'un pressupost restrictiu i continuista respecte al de l'any passat, que aprofundeix en la minoració de recursos destinats al sistema sanitari públic.

La despesa en Salut per habitant, tenint en compte l'evolució de la població, es redueix el 7,5%, passant dels 1.266,7 €/habitant dels pressupostos del 2011 als 1.171,9 €/habitant pel 2012.

La reducció afecta a tots els programes en què s'organitza la despesa de salut, el programa d'Atenció primària de salut, amb una reducció del 12,9%; el programa d'Atenció especialitzada de salut, amb una reducció del 5%; el programa de Salut pública amb una reducció del 7,1%; i el programa d'Altres serveis de salut (destinat principalment a finançar el servei d'atenció de les emergències mèdiques i de transport sanitari no urgent) amb una reducció de l'1%. Així, malgrat que el Pla de Salut 2011-2015 fa especial èmfasi en el paper cabdal que l'atenció primària ha d'assumir dins el sistema, això contrasta amb la reducció del pes atorgat en el pressupost a aquest nivell assistencial (27,6% front el 67,6% de l'atenció especialitzada).

Per una altra banda, en l'àmbit del CatSalut, la partida de farmàcia de dispensació ambulatoria es redueix en un 26,14%, si bé es tracta d'una previsió molt poc realista i més quant venim d'una reducció pressupostada pel 2011, i sembla que no aconseguida quan es tanqui l'exercici, del 13,15%.

També és de destacar l'efecte més elevat de les retallades en els serveis de salut prestats a través de l'Institut Català de la Salut (ICS), amb una reducció del pressupost de l'1,6%, que en els serveis prestats a través de la compra d'activitat als proveïdors de serveis sanitaris de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública (XHUP), que es redueix en un 0,89%. Cal tenir en compte que l'ICS ja ha retallat 303 milions d'€ el 2011 i està previst que tanqui complint el pressupost.

Finalment, des de la perspectiva dels ingressos, i segons el projecte de llei de mesures fiscals i financeres que acompanya els pressupostos, es pretén fixar una taxa d'un euro per recepta pels usuaris de la sanitat pública catalana. La mesura s'ha dissenyat amb caràcter universal i afectarà per igual a pensionistes, jubilats, malalts crònics o resta de ciutadans amb independència del seu nivell de renda.

Aquesta proposta és inequitàtiva i esta mancada de concreció i la confusió en l'aplicació de la mateixa s'inicia ja en el moment que aquest document la xifra en 81

milions d'€, el Conseller d'Economia en declaracions als mitjans de comunicació en 102 milions d'€ i el Projecte de Llei del pressupost pel 2012 en 100 milions d'€.

A nivell legal tenim seriosos dubtes envers la seva aplicació malgrat que el projecte de Llei defineix, per intentar esquivar la normativa vigent, com a fet imposable de la taxa “els actes preparatoris i els serveis accessoris de millora de la informació inherents al procés per a la prescripció i dispensació de medicaments i productes sanitaris mitjançant l'emissió de receptes mèdiques i ordres de dispensació”.

Entenem que aquests actes preparatoris i la informació inherent al procés de prescripció forma part d'un tot indivisible. En segon lloc pensem que en tractar-se d'un pagament que afecta tan sols a aquells ciutadans que resideixen a Catalunya va contra el principi bàsic de que tots els espanyols han d'obtenir els fàrmacs en condicions d'igualtat (pensem que el govern de la Generalitat no té competències per imposar cap tipus de pagament o taxa sobre medicaments ja que és competència de l'Estat establir la quantia d'aportació que han de fer els usuaris de la sanitat pública en prestació farmacèutica) i, finalment creiem que es poden vulnerar diverses lleis com la 29/2006 sobre garanties i ús racional de medicaments i productes sanitaris, la 16/2003 de cohesió i qualitat del Sistema Nacional de Salut, o el Reial Decret 1030/2006 referent a la cartera de serveis comuns del Sistema Nacional de Salut.

8.- La despesa en Educació cau i es redueixen les inversions

La despesa en Educació, amb 5.471,6 milions d'€, significa el 14,8% del total del Pressupost, i té una reducció del 6,3%, una quantitat que està lleugerament per sobre de la reducció mitjana dels pressupostos i que s'acumula a la reducció del 7,5% dels pressupostos del 2011. Dins d'aquesta despesa les inversions reals en infraestructures d'educació es redueixen amb més intensitat, el 28,2%.

El pes de la despesa en Educació en els pressupostos s'ha anat reduint progressivament en els darrers anys, des del 16,8% que representava l'any 2006.

En un context on els serveis educatius públics es fan més necessaris i on incrementa el 3,5% el nombre d'alumnes d'educació general no universitària, el programa d'Educació general, que compren totes les despeses associades a l'educació no universitària (l'educació infantil, la primària, la secundària obligatòria, el batxillerat i la formació professional), redueix la seva despesa el 6,6%, amb una congelació de les plantilles de personal docent.

El programa de Serveis complementaris a l'educació, que té per objectius facilitar l'escolarització dels alumnes, afavorir la conciliació laboral i familiar, i facilitar que tot l'alumnat, especialment els que es troben en situació de dificultats, sigui escolaritzat en igualtat de condicions redueix en un 15,6% la seva despesa, que es destina a finançar, entre altres, el manteniment dels plans educatius d'entorn, les

aules d'acollida, els serveis i ajuts per transport i menjador escolar, i les unitats d'escolarització compartida (PQPIs i UECS).

El programa de beques i ajuts, que té com objectius fer front a les possibles conseqüències que pugui tenir l'actual crisi econòmica en les llars amb majors dificultats econòmiques i donar suport a la igualtat d'oportunitats en l'àmbit de l'educació també redueix la seva despesa, en un 55,9%.

Finalment, el programa d'Educació universitària també veu reduïda la seva despesa en un 1%.

9.- Cau la despesa en habitatge

En primer lloc, recordar que ja l'any 2011 es va fer una "retallada", respecte l'any 2010, de l'ordre de 200 milions d'euros en els recursos destinats als programes d'habitatge a Catalunya.

La despesa en habitatge i altres actuacions urbanes (lleis de barris) es redueix el 30,7%, fins als 350,7 milions d'€, i acumula tres anys consecutius de reducció. La caiguda de la despesa en habitatge és conseqüència de la reducció del 13,9% en la inversió en habitatge, fins als 96,9 milions d'€, i de la reducció en les transferències directes a les famílies.

La quantitat pressupostada, l'any 2011, per programes d'habitatge era de 417,3 milions d'€. La quantitat pressupostada per l'any 2012 és de 339,2 milions d'€, amb una reducció del 18,7%, motivada, en part, per l'eliminació de les subvencions a les promocions d'habitatges protegits de lloguer.

Així, el Govern retalla els ajuts al pagament al lloguer de l'habitatge, en un moment en què s'haurien d'incrementar donades les dificultats de les famílies per mantenir l'habitatge. Es redueix el 7,7% el nombre d'unitats de convivència que es preveu que rebin ajut al pagament del lloguer, de 65.000 el 2011 a 60.000 el 2012.

Es manté la previsió de 10.000 habitatges que poden rebre subvenció per rehabilitació el 2012, el mateix nombre que es preveia en els pressupostos del 2011, dificultant així la reactivació del sector de la construcció i l'increment de la seva ocupació.

I també es redueix, un 40%, els objectius de promoció d'habitatges protegits a Catalunya, passant dels 5.000 habitatges que es preveia iniciar el 2011 a 3.000 habitatges pel 2012.

Finalment, es produeix també una retallada importantíssima en la partida destinada a programes de millora de barris i nuclis antics. La quantitat passa de 88,9 milions d'€, l'any 2011, a 11,5 milions d'€ per l'any 2012, amb una reducció del 87,1%.

10.- Es congela pràcticament la despesa en protecció social en un context d'increment de situacions de risc i vulnerabilitat

La despesa en protecció social, a través de la qual es financen els serveis socials adreçats a prevenir les situacions de risc, a compensar els dèficits de suport social i econòmic, i situacions de vulnerabilitat i dependència, creix només el 0,4% fins els 1.995,9 milions d'€.

En els pressupostos per al 2012 s'ha produït una revisió de l'estructura dels programes pressupostaris d'aquesta política de despesa que fa que la seva comparació amb l'any 2011 no es pugui fer de manera directa.

De totes maneres, a través dels indicadors dels diferents programes associats a la despesa de protecció social, es constata que:

En el marc del programa de Promoció de l'autonomia personal:

- Un increment del 3,1%, fins a 98.251, del nombre de beneficiaris de prestació econòmica reconeguts en virtut de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), degut a l'augment de beneficiaris de prestació per cuidador no professional.
- Una reducció del 21,6%, fins a 7.999, dels beneficiaris d'un ajut econòmic per a persones dependents en el marc del programa de Suport econòmic per a gent gran.
- Una congelació del nombre de beneficiaris, 1.500, de les ajudes d'atenció social per a persones amb discapacitats (PUAD).

En el marc del programa d'Inclusió social i lluita contra la pobresa:

- Una reducció de l'1,9%, fins a 153.471, de les pensions o prestacions pagades per garantir el benestar d'aquells col·lectius més vulnerables i amb majors dificultats d'integració social (les adreçades als cònjuges supervivents, als joves extutelats, a complementar les pensions no contributives, etc).

Finament, destaca també la reducció del 0,3% de la despesa del programa de Suport a la família.

11.- Incrementa la despesa en Recerca, Desenvolupament i Innovació

Les polítiques de Recerca, Desenvolupament i Innovació incrementen un 6,1%, un cop descomptat l'efecte de la nova incorporació en els pressupostos de la Fundació Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. De totes maneres, el pressupost encara és inferior al de 2010. Cal a més tenir present que els recursos

destinats a aquestes polítiques estan encara lluny de la mitjana de la UE i dels objectius marcats en l'Estratègia de Lisboa. Cal afegir, no obstant, que aquest esforç en R+D+i no li correspon fer-ho només al govern sinó també a les empreses.

12.- Reducció de la despesa en Actuacions mediambientals

La política en Actuacions mediambientals experimenta una reducció important del seu pressupost amb una caiguda del 24,2%, 59,8 milions d'€ menys que el 2011, com a conseqüència de la reducció de la despesa del seus dos principals programes d'actuació, Protecció i conservació del medi natural, amb una reducció del 38,9%, i Infraestructura i gestió del tractament de residus, amb una davallada de l'11,9%.

Dins d'aquesta despesa, la Direcció General del Medi Natural i Biodiversitat es veu tocada plenament per les retallades del Govern de la Generalitat en pràcticament totes les seves aplicacions. Aquest fet és més greu, si s'escau, si tenim en compte que la reducció de la dotació pressupostària del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural ja es va reduir un 24% l'any passat respecte el 2010.

13.- Reducció del dèficit i l'endeutament

Els Pressupostos de la Generalitat presenten un dèficit pressupostari de -2.740,2 milions d'euros (en termes SEC-95. Base 2000) que és el -1,3% del PIB català previst pel 2012. L'any 2011 el pressupost es va aprovar amb un dèficit de -5.408,4 milions d'euros el -2,66% del PIB.

Així l'evolució del dèficit està d'acord amb l'escenari previst en el Programa d'Estabilitat 2011-2014 presentat per Espanya a la Unió Europea que preveu avançar encara més en el procés de consolidació fiscal, reduint el nivell del dèficit a l'1,1% en l'any 2013 i a l'1%, l'any 2014.

Pel conjunt del sector públic, els Pressupostos del 2012 presenten un desequilibri pel funcionament corrent de 2.237,2 milions d'euros, mentre que les necessitats financeres per operacions d'inversió són de 1.099,8 milions d'euros i, per tant, el Sector públic de la Generalitat té una necessitat de finançament o dèficit pressupostari de -3.337 milions d'euros. Això representa un 43,3% menys que l'any anterior i té com a conseqüència la necessitat d'acumular un menor endeutament que l'exercici 2011.

En conjunt, l'endeutament net de tot Sector Públic de la Generalitat (tot l'endeutament menys aquella part destinada a amortització de préstecs), de 4.262,1 milions d'euros pel 2012, i es redueix el 36,6% respecte dels pressupostos aprovats pel 2011. Això fa que la previsió de deute acumulat del Sector Públic de la Generalitat (en termes SEC) passi de 38.531 milions d'€ l'any 2011 a 41.676 milions d'€ l'any 2012, amb un augment del 8,2% respecte del 2011.

D'altra banda, cal tenir present que les inversions efectuades fora de Pressupost a través dels sistemes específics de finançament malgrat que s'ajorni el seu pagament s'acaben incorporant als Pressupostos a través d'increments de la despesa.

Conclusions

Durant el 2011, les retallades del Govern de CiU han provocat que la despesa pública a Catalunya hagi estat bastant per sota de la mitjana estatal, la qual cosa ha llastrat el creixement econòmic i incrementat l'atur.

Els Pressupostos del 2012 tenen la mateixa orientació injusta i errònia i no serviran per recuperar l'economia ni crear ocupació. Les contínues retallades estan portant l'economia cap a la recessió.

Mentre es fan unes previsions de creixement de l'ocupació irreal es destinen menys recursos a les polítiques actives.

Són retallades sobre retallades i que afecten a les remuneracions del personal, a la compra de béns i serveis i a les transferències corrents a les famílies i institucions sense ànim de lucre, a les despeses d'inversió, etc.

Pel que fa als empleats i empleades públiques es paralitza l'oferta d'ocupació, es retallen els drets i s'ataca a la negociació col·lectiva. L'ocupació pública disminueix en 831 places en relació al 2011.

En el capítol d'ingressos hi ha increments de taxes i de diversos fets impositius però no es contemplen, en canvi, mesures més justes i fàcils d'aplicar com seria una recuperació actualitzada de l'impost de successions per a les herències elevades com planteja Comissions Obreres. Una mesura que afectaria només al 10% dels contribuents d'aquest impost i que permetria recaptar 500 milions d'euros addicionals.

Es segueixen reduint les inversions públiques que, un cop sumada la inversió dels sistemes específics (mètode alemany, etc), són un 19,8% inferiors a les del exercici anterior. Això tindrà una afectació negativa en l'obra civil i agreujarà encara més la situació del sector de la construcció.

La despesa social es redueix i disminueix el seu pes en el conjunt dels pressupostos. Salut i Ensenyament han anat perdent pes des de l'any 2006 passant de representar el 43,6% de tota la despesa al 38,7% actual. Cal tenir en compte que la despesa social en salut+educació a Catalunya en relació al PIB total és del 6,5%, la meitat de la mitjana de la Unió Europea-27 (13%).

En el pressupostos del 2012, Salut té una reducció per sobre de la mitjana i que afecta a tots els programes. Des de la perspectiva dels ingressos es pretén fixar una taxa d'un

euro per recepta pels usuaris amb caràcter universal. És una proposta inequitàtiva i confusa.

Per la seva banda, disminueix la despesa en Educació i es redueixen fortament les inversions en infraestructures educatives. El programa de beques per donar suport a la igualtat d'oportunitats pateix una forta retallada i disposa de menys de la meitat de recursos que el 2011.

La despesa en habitatge cau i es situa al nivell del 2006. El Govern retalla els ajuts als pagaments de lloguer en un moment en què s'haurien d'incrementar donades les dificultats de les famílies per mantenir l'habitatge. És redueix un 40% els objectius de promoció d'habitatges protegits a Catalunya i es produeix una retallada molt important en els programes de millora dels barris.

La manca de sensibilitat social es posa especialment de manifest amb la reducció de 35.000 a 18.000 famílies perceptores de la Renda mínima d'Inserció, que comporta una disminució del 22,8% en la despesa pressupostada per la RMI, quan existeix una demanda creixent de prestacions assistencials.

Centre d'Estudis i Recerca Sindicals (CERES)
Gener de 2012